

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Angelos in totum spirituales substantias esse qui negarint, recensentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

inadequata Angelorum corporeitate, siue eorum parte corporea, qua substantialiter consentur, classis fuit, eorum, qui Platonis doctrinam (ut primis Ecclesie seculis viuunt) plerumque secuti, in re etiam præsentem eundem sectabantur, assentes: Angelos corpore, non quidem crasso, palpabili, & apprehensibili, ut nos, sed subtiliore, & æthereo, siue æthereo consistere: Ad hanc vero classem venire, nisi inconsequenter nequeant primæ classis Doctores quia corpus prolifico semini aptum (quale æthereum, æthereumque non est) admittere consequenter debent, ut fatetur Tertulianus, citatis locis, maxime ex libro 2. contra Marcionem, quamuis sui immemor de carne, Christi, c. 6. in hanc venerit, classem afferens: Angelos proprie carneum corpus non gestare, sed solum sui generis proprium, tenuius nempe, & subtilius, ergo ad secundam, classem istam spectare videntur in primis Origenes proæmio libri 1. Periarch. ubi ait: incorporeos Angelos dici respectu corporum crassiorum, ut aer à multis incorporeis, atque spiritibus dicitur, ut tenue, subtilique corpus est, & teneri, atque virgenteri resistere, nequit, & cap. 6. ait: se non capere, quomodo tot, ac tanta substantia, vitam agere, & subsistere, siue corpore possunt; cum solius Dei proprium sit, ut sine materiali substantia, & ab hisce vlla corporea substantia, adiectionis, societate intelligatur subsistere. Quæ loca satis producit Orig. nem. (ut in alijs) ibi, saltem hac in re Platonizasse; tamen si alibi, inconstans à sua hac sententia, (ut benigniores interpretantur) recessit; quod nullo firmo fundamento nititur. Nam, est cap. 7. Angelos incorporeos virtutes appeller, iam quid incorporei nomine intelligit, cap. 6. præmiserat, & libri proæmio, quod ibi non retractat, quod autem contra Celsum, verius fin corporeas lacrimas Angelis negat de crasse corporeis nostris loquitur, quas forte solas agnoscit. Denique, quod docuerit, Angelos in criminum peccata corporibus vestiri, ac subinde, ea ipsis conaturalia non esse, nec de Ang. his speciatim docuit: neque inde connaturalitatem corporis negandam, ipsis arbitratus est, id enim de animis solum nostris, (quas ante corpora nostra, atque in ipsa infusionem erronee putauit creatas) & speciatim docuit teste August. 21. de ciuit. c. 21. Enstos à Deo peccasse à conditore recedendo, & diuersis progressibus, pro diuersitate peccatorum, à calce usque ad terram, diuersa corpore, quasi vincula meruisse, nempe terrena, ac crassa, (qualia sunt, quæ animi nostri forisuntur) pro meritis, vnde ad Angelos nempe rationales, (sicut animi nostri) substantias, extensus eius error, videtur, à Hieronymo, Epist. 59. de erroribus Origenis, sed inde solum fieri Origenem, & si ob crimina corporibus vestiri Angelos, sicut animos, rationales dicat, vel de terrestribus loqui, vel non minus, naturaliter corporibus, subtilibus, ac æthereis suis vestiri, & componi quam animi nostri naturaliter suis vestiantur, corporibus, & in homines componantur. Vane ergo ab eo errore Origenem Bubalus excusat §. 1. versu deinde §. 3. versus verum hi loci, per tres totos sequentes, §. 6. longe à m. d. versu Decimus septimus sit. Bene autem Vazquez, 1. p. d. 178. eum erroris eius tenuit reum.

§. In eadem sententia, & classe numerandus est Cæsarius sine tom. 2. sui fratris Nazianzeni libro Dialogorum, Dialogo 1. pag. 1467. scribens Angelos esse quidem incorporeos respectu naturæ nostræ; habere tamen corpus secundum suam naturam, ut ventus aer, ignis: corpora enim sunt subtilia crasse materia nostra expertia, quod nusquam retractat: ne quidem Dialogo 7. ubi absurdum, & blasphemum esse, ait, putare Angelos cubare cum mulieribus. Bubali autem benigna interpretatio, §. 3. versu. Verum nego Cæsarium illud, secundum suam naturam, ad ignem, ac aerem referens aperta grammaticali constructione, à puerulo quouis efficaciter reicitur. Macharius etiam Se-

nior tom. 4. Biblioth. hom. 4. corpora tenuia, & subtilia Angelos, & animas etiam nostras, gestare censens. Callianus item collat. 7. cap. 11. licet enim pronuntietur, nonnullas esse spirituales naturas, ut sunt Angeli, archangeli, ceteraque virtutes, ipsa quoque anima vel corie, aer ipse subtilis, tamen incorporea nullatenus estimanda sunt. Habent enim secundum se corpus, quo subsistunt, licet multo tenuius, quam nos. Nam sunt corpora secundum Apostoli sententiam, ita dicens 1. cor. 15. & corpora terrestria & corpora caelestia & iterum seminatur corpus animale, surgit corpus spirituale. Quibus manifeste colligitur, nihil esse incorporeum, nisi Deum, & idcirco ipsi tantummodo penetrabiles omnes, spirituales, atque intellectuales substantias, eo quod solus, & totus, & ubique, & in omnibus est. Transscripti integram eius de re hac sententiam, ne excusatione, & interpretationi locus, superstit: cum sententia suæ rationem, reddat, quod cetera à Deo impenetrabilia, alia alijs sint, & esse natura sua petant extra locum alterius, & suo, quæque loco, à loco alterius diuerso, quem oppleant, circumscripti: id quod substantia corporea, iuxta veram, & communiorum philosophiam essentia est; qua in re, & præceptore suo Chrysostomo auditorem, alias addiditissimum Discipulum Callianum defecisse miror, in eandem classem venit apertus Ioannes Thessalonicensis Episcopus Synodo 7. (quæ fuit Nicænum Concilium 2.) act. 5. ubi inde pingendos Angelos contra Gentiles probat, & concludit, quia corporei sunt, corpore scilicet tenui, igneo, vel æthereo.

6. Huic Ioannis Thessalonicensis rationi, Synodum totam consensisse contendere posset, cuius discussum summarie proponenti sic Tarasio Patriarchæ. Ostendit Pater (Ioannes Thessalonicensis Episcopus) Quod Angelos pingere oporteat, quando circumscripti possunt, & ut homines apparuerunt. Illico synodus tota respondit. Etiam Domine. Cum enim concilium propolitus annuat, nihilo eorum reiecto, potius quam eorum altero, atque alterum propolitus, sit ratio Ioannis Thessalonicensis, quod Angeli sint corpore subtiliori nostris, igneo, scilicet, vel æthereo, constantes, quæ pingendos probauerat sit sane, illam etiam rationem, nec solam conclusionem debita picturæ Angelorum, secundum in Ecclesia licita, à Synodo approbata, ac definita. Nec satis est (ut bene Bubalus diffie. 1. §. 6.) Valentia d. 4. gener. qu. 1. p. 1. ad 1. & Vazquez proxime c. 5. & communis iam Recentiorum solutio: nempe concilia aliquorum Patrum, quorum, & ratio, & conclusio proponitur, conclusionem approbare ratione omitta, & neglecta: etsi enim fieri, id à concilio possit, ut factum dicatur, oportet eius neglectus, & omissionis firmum aliquod in verbis concilij fundamentum, indiciumve reperiri; quod esse nullatenus potest, cum vtrique simpliciter, ac sine vilo distinctionis vestigio propolitus approbatione communi assentitur, ut in re præfenti videtur euenisse. Respondetur, tamen: septime huius synodo conclusionem, & rationes contra gentiles Ioannis Thessalonicensis, lectas quidem fuisse; non tamen, ut fuerant lectæ fuisse à synodo statim approbatas, nec eius approbationi, immediate subiectas; sed ut eius testimonij summa proposita Concilij iudicio, & determinationi à Tarasio Patriarcha fuit. In ea vero summa Tarasij ea Ioannis ratio, quod Angeli corpore, tamen subtiliori, constarent, ut dubia tunc, & minus fors vera atque Patribus concilij (vtriusque) displicens, ex eorum etiam consilio à Tarasio fuit omitta, ut de recitato textu patet, duæque tantum alia à Ioanne Thessalonicense tactæ, sunt recitata illis verbis, Quando circumscripti possunt, & ut homines apparuerunt, ut firmiores, neque in dubium à Doctore aliquo Catholico vocata, sed in scriptura de eorum circumscriptione in loco, & apparitione Angelorum humano habitu, & specie

expressæ, & gentium historiis comprobata. His ergo duabus rationibus propositis, non autem omittæ, alteri, in propositione Tarasij, æque, atque conclusioni de pingendis Angelis, & indiscriminarum synodus approbationem suam subiunxit, quare, & utramque rationem hanc. *Quidquid circumscribitur loco pingi potest, & licet: & quidquid humana specie nobis apparet, sequi sensibus nostris insinuat, obici que nobis cognoscendum, loco circumscriptionem se nobis obicit; ergo licet, potestque à nobis depingi.* Ea Synodus de fide, atque infallibilis veritatis fecitque etiam naturalium, evidentiam habent, ut quæ loco naturali, terminum & superficiem, lineasque patiuntur, artificiali pictura loco pati eadem licite possint: & quæ specie aliqua, corporea se à nobis percipi passi sunt, firmius, diutiusque sub eadem specie pingendi arte citra ipsorum iniuriam, à nobis cognoscendi teneantur; quæ ratio picti circumscriptione naturali, vel possibili, non pendet, ut patet.

7. Sed quoniam pro Angelorum corporeitate Ioannes Thimonicensis, Patres aliquos citato referebat: scilicet Basilium magnum, Athanasium, & Methodium eorum mens textibus huic sententiæ fauentibus examinatis indaganda est. Et de Methodio constat hac in re cum aliis relati pro prima classe à vero deviasse, quamvis secundæ huic speciali classi de aeris solum Angelorum corporibus, ad quam Ioannes Thesal. illum allegatè spectat, non legatur consensisse; tamen genere solum, cum ea contentum. Basilium videtur pro hac speciali classe clarior, de spiritu Sc. 10. sic fatus. *In celestibus virtutibus substantia quidem eorum, puta spiritum est æreus, aut ignis immaterialis iuxta id, quod scriptum est, qui facit Angelos suos spiritus, & sunt invisibiles, videntem. Ea propter, & in loco sunt, & sunt visibiles, dum iis, qui digni sunt, apparent, in specie propriorum corporum.* Respondet Bubalus §. 5. *versu verum etiam.* Dum dicit esse ignem immaterialem, angelicæ substantiæ omnem materialitatem, & corporis rationem negare, ac solum velocitatem, & actiuitatem in ministeriis à Deo commissis, ignis, & aeris vocibus voluisse Basilium denotare. Sed tamen ignis materialis, quem Angelos esse negat, nomine hunc nostrum, nostrique usus communis mixtum & ex crassa materia cœtetur, atque ab elementalibus, igne, materiæ subtilioris, diuersum intellexit, dum substantiæ Angelicæ materialitatem ignis, crassam scilicet, negat. Indeque constat: quia materialitatem aeris substantiæ Angelicæ non negat, quia subtilius, & elementalibus solum est aeris corpus, quod Angelis simul attribuit quod autem eis velocitatem, & efficaciam solum ministeriorum significare noluerit, patet: cum expresse de Angelorum substantia agat, & doceat. At inquit hominil. *Quod Deus non sit causa malorum, sine de Dæmone, ac subinde de cæteris Angelis, Natura ipsius incorporea est, secundum Apostolum dicentem; non est nobis colluctatio, aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus spiritualia nequitia.* Sed, cum caro, & sanguis corpus crassum sit, quod Angelis, ex eo loco negat, non est tenue illud, & subtile, quod loco anteriore, eorum substantiam, ex instituto declarans, concesserat. De Athanasio dicemus postea, cum aliis, qui Angelum animal rationale esse dixerunt, Rupertus demum 1. de Trinit. cap. 11. & 1. in Genes. c. 11. & 1. de Victoria verbi Dei, c. 26. & 28. Angelos corporeos affirmat; tamen hoc postremo loco oppositum censet. Eucherius etiam Lugdunensis, serm. de dedicat. Eccles. tamen corpus quo videri tangi, loqui, & manducare possint, non ipsis proprium, sed pro libito assumptum, ut vestem, dicat, eo vero exutos, in eundem aerem resoluuntur: quo illos corpore æreo videtur donare.

CERTAMEN III.

Augustinus, & alij Patres ab ea sententia vindicantur.

1. Augustinus ex pluribus locis ad eandem conclusionem à nonnullis reductur. Primo ex c. 12. de Ecclesiasticis dogmatibus; qui tamen liber nec Augustini, nec catholici scriptoris est. Secundo ex c. 11. & 16. lib. 8. de ciuit. Vbi ex a pulci Platonicis de Angelorum corpore sententia, (quam Ioan. ibi non facit) eius, & Platoniorum inconuenientias, notat, ac persequitur. Tercio ex c. 10. lib. 3. de genesi ad litter. vbi duplici quæstioni ibi propositæ, respondet, ex eius sententia hypothesis non autem assertionem, ut constat, ex verbis ipsis, quæ opponuntur, *quædam, & si dæmones ærea sint animalia, &c.* ac ita si autem transgressores sūt, antequam transgredierentur, calidiora corpora gerebant, neque hoc mirum est, si animalia sint, in æream qualitatem ut transiunt ab igne, hoc est ab elemento superiori aliquando pati. Quarto ex c. 11. de ciuit. c. 13. vbi, *Æreum corpus possidet pignus dæmonis. Homo autem luteum corpus accipit.* Sed ibi ex a Origines sententia supposita, non autem ibi probata eius inconuenientes doctrinas refellit: quod, scilicet, animæ pro criminum magnitudine, vel puritate, vel superiora, & leuiora, vel inferiora, & crassiora corpora, tanquam ergastula, & carceres acciperint: id enim Augustinus præmittit. Unde debuit Origines, & quicumque, ita sequi, si hæc opinio vera esset, &c. Quinto ex 13. de ciuit. c. 14. ibi contendit: Angelos, & si ære corporeos, non potuisse cum feminis coire, rogat enim ex cui sententiæ, suppositione, non assertionem, quam ad hoc accipit esse subiungit, & lib. 12. cap. 10. (ex quo etiam opponitur) quæstione de dæmonum ab igne tortura, eandem ex alius sententiam, non suam, supponit expresse verbis ipsis, quæ opponuntur, *quia sunt quidam sua dæmonum corpora, sicut dicitur hominibus visum est* ex ibi aut, &c. Ac proinde statim adiciit, si autem quæquam nulla habere corpora dæmones afferant, non est de hac re, aut elaborandum opera inquisiti, aut contentiosa disputatio certandum, quibus nihil definire velle fatetur, & postremo ponit, ibi etiam, assentiri illico satis insinuat, his verbis. *Cum enim non dicamus, quomodo miris, tanta citius etiam modo, spiritus incorporei possint pæna corporali ignis affligi, si spiritus hominum etiam pæna ipsi incorporei, & nunc potuerunt insidiis corporalibus membris, & tunc potuerunt corpora suorum vinculis insolubilibus alligari. Vt igitur tanquam discordi carceri nature Angelicæ alligentur perpetuo, tristitiam, doloremque, inde concipiant; tamen physicè ab illo non alterentur, ut inquit hunc locum explicans, S. Thom. qu. 94. de spiritualibus creat. a. 1. ad 2. quod de actiua alteratione verum, & ex mente Augustini est, de formali vero alteratione, non item.*

2. Sexto ex Epist. 3. vbi ait contra inuocatum Episcopum, quantumvis perfectis oculis corporeos Beatorum Deum videri non posse, ex hac Hieronymi sententia, *Quantumvis enim oculis corpori maneat sententia, Angelorum oculis, non aquibantur, sed in melius, Angelorum oculis, nisi aspectibus corporalibus que infra, quibus inuisibilibus, nisi aspectibus corporalibus etiam celestibus? sicut supra de Angelis, & postulatibus, & dominationibus dixit, quanto magis corporibus? vbi ex Hieronymo videtur oculos corporeos, Angelis concedere, quibus quantumvis eleuati, & in melius Dei dono mutati hominem negat, verum tamen, visibilem tamen ab eis Deum negat, quantum hoc solum asserit Deum oculis corporeis, quantum hoc solum perfectis, videri, & si Angelis, quibus natura sua perfectiores forent oculi, si eis darentur, Beatorum hominil.*